

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Το ηρωικό ιδεώδες στον Όμηρο

Άσκηση 1

Διάβασε το ακόλουθο απόσπασμα από τη ραψωδία Α της Ιλιάδας όπου ο Αχιλλέας φιλονικεί με τον Αγαμέμνονα. Ο Αγαμέμνονας έχει πάρει ως λάφυρο τη Χρυσήδα, κόρη του Τρώα ιερέα Χρύση, γι αυτό κι ο Χρύσης παρακάλεσε τον Απόλλωνα να στείλει μια αρρώστια στο στρατόπεδο των Αχαιών. Για να γλυτώσουν από την αρρώστια, ο Αχιλλέας επεμβαίνει ώστε ο Αγαμέμνονας να δώσει πίσω τη Χρυσήδα. Ο Αγαμέμνονας δεν δέχεται να τη δώσει πίσω εκτός αν ο Αχιλλέας του δώσει το δικό του λάφυρο, τη Βρισηίδα.

(Αν χρειάζεσαι επεξηγήσεις για το κείμενο, θα τις βρεις στο αντίστοιχο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου της Ιλιάδας Β' Γυμνασίου, που υπάρχει διαθέσιμο στο διαδίκτυο εδώ:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-B108/208/1443,4844/>)

Μιλά ο Αγαμέμνονας:

*"...αλλά δώρο ετοιμάσετε σ' εμένα ευθύς, τι μόνος
εγώ δεν πρέπει αδώρητος να μείνω των Αργείων».*

Στη συνέχεια μιλά ο Αχιλλέας, (Πηλείδης= γιος του Πηλέα):

*Του αντείπεν ο φτερόποδος ισόθεος Πηλείδης:
«Ένδοξε Ατρείδη, περισσά φιλόπλουτε, τι λέγεις;
Οι μεγαλόψυχοι Αχαιοί πώς θα σου δώσουν δώρον;
Μη κάπου λάφυρα κοινά γνωρίζομε αφημένα;
Όσ' απ' τες χώρες, πήραμε, εμοιρασθήκαν όλα
και να τα ξανακάμομε σωρό δεν είναι πρόπον·
αλλά συ τώρα στον θεόν απόλυσε την κόρη,
και τετραπλά θ' ανταμειφθείς, αν ποτέ δώσει ο Δίας
οι Αχαιοί να πάρομε την πυργωμένην Τροίαν».*

Και πάλι ο Αγαμέμνονας:

*Και προς αυτόν απάντησεν ο μέγας Αγαμέμνων:
«Αν και γενναίος, μη ζητείς με απάτην να με πάρεις,
θείε Πηλείδη, κι εύκολα δεν θα με καταπέσεις,
να έχεις συ το δώρο σου και εγώ να το στερούμαι·
θέλεις και με παρακινείς την κόρη ν' αποδώσω·
αλλ' αν δώρον ισότιμο της αρεσιάς μου λάβω
απ' τους γενναίους Αχαιούς, αρκεί, και αν δεν μου δώσουν,
θα έλθω με το χέρι μου να πάρω ή το δικό σου
το δώρον ή του Αίαντος ή κείνο του Οδυσσέως·*

Ποια στοιχεία από όσα αναφέραμε για τους βασιλείς της γεωμετρικής εποχής φαίνονται στο απόσπασμα; Υπογράμμισε τις φράσεις στο κείμενο που υποστηρίζουν την άποψή σου και γράψε σύντομη απάντηση.

Άσκηση 2

Αριστεία στον Όμηρο ονομάζουμε την ξεχωριστή ανδρεία του ήρωα που εκφράζεται με πολεμικά κατορθώματα την ώρα της μάχης. Προβάλλεται ο **θρίαμβος** του νικητή που όσο πιο πολλούς και πιο σπουδαίους αντιπάλους αντιμετωπίζει τόσο πιο μεγάλος είναι.

Ας δούμε ένα παράδειγμα από τη **ραψωδία Ε της Ιλιάδας**, που περιγράφει την αριστεία του Έλληνα (Αχαιού) ήρωα Διομήδη. Αναφέρεται και ως Τυθείδης (=γιος του Τυθέα).

(Αν χρειάζεσαι επεξηγήσεις για το κείμενο, θα τις βρεις στο αντίστοιχο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου της Ιλιάδας Β' Γυμνασίου, που υπάρχει διαθέσιμο στο διαδίκτυο εδώ:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-B108/208/1448,4849/>)

Ο Τρώας Πάνδαρος επιτίθεται στον Διομήδη:

*Είπε και το μακρόσκιον κοντάρι σφενδονίζει
και την ασπίδα τρύπησε του Διομήδη πέρα
η χάλκιν' άκρη κι έφθασε τον θώρακα να εγγίξει
κι εφώναξεν ο Πάνδαρος μακράν να τον ακούσουν:
«Εις το λαγγόνι περαστά σε λάβωσα· και ολίγην
έχεις ζώην· και καύχημα σ' εμέ έδωκες μεγάλο».*

Ο Διομήδης επιτίθεται στον Πάνδαρο και τον σκοτώνει με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς:

*Και ατρόμητος του απάντησεν ο δυνατός Διομήδης:
«Έσφαλες, δεν μ' επέτυχες· αλλά δεν θα ησυχάστε,
πριν πέσει από τους δύο σας ο ένας και χορτάσω
στο αίμα τον αδάμαστον πολεμιστήν τον Άρη».
Ρίχνει τ' ακόντι· κι η Αθηνά τ' οδήγησε στην μύτην,
σιμά στο μάτι· και ο σκληρός χαλκός τα λευκά δόντια
τού πέρασε και του 'κοψε τη γλώσσαν εις την ρίζα,
κι η χάλκιν' άκρη κάτωθεν εφάνη απ' το πηγούνι.
Πέφτει απ' τ' αμάξι και βροντούν επάνω τ' άρματά του
τα εύμορφα και ολόλαμπρα και ανάμερα από φόβον
συρθήκαν τα γοργ' άλογα· κι εκείνος ενεκρώθη.*

Ο φίλος του Πάνδαρου Αινείας προσπαθεί να προστατεύσει το νεκρό σώμα του Πάνδαρου από τη **σκύλευση** → απογύμνωση του νεκρού σώματος από τα όπλα του, που θεωρούνταν μέγιστη ατιμία:

*Με την ασπίδα επήδησε και το μακρύ κοντάρι
ο Αινείας, μήπως οι Αχαιοί του πάρουν τον νεκρόν του·
και ως θαρρετό στην ρώμην του λιοντάρι διασκελούσε
γύρω του με τ' ακόντι εμπρός και την γλιστρήν ασπίδα,*

έτοιμος να φονεύσει αυτόν που στον νεκρόν σιμώνει
κι εφώναζε τρομακτικά·

Ο Διομήδης επιτίθεται στον Αινεία που πέφτει κάτω αναίσθητος:

κι εσήκωσε ο Τυδείδης
πέτραν τρανήν, θεόρατην· δεν θα την παίρναν δύο
των τωρινών θνητών και αυτός την έπαιζε και μόνος.
Και τον Αινείαν κτύπησε μ' αυτήν στο μέρος, όπου
στρέφεται ο γόφος στο μερί και λέγεται κουτάλα·
και την κουτάλα σύντριψε και τα δυο νεύρ' ακόμη·
ο τραχύς λίθος τού 'γδαρε το δέρμα· πέφτει ο ήρωας
στα γόνατά του και στην γην με το παχύ του χέρι
στηρίχθη και τα μάτια του μαύρη σκεπάζει νύκτα.

Ο Αινείας ήταν γιος της θεάς Αφροδίτης, που σπεύδει να τον προστατεύσει. Τότε της επιτίθεται ο Διομήδης και την τραυματίζει στο χέρι.

Τούτος την Κύπριν μ' άπονο κοντάρι εκυνηγούσε,
(...)

Αλλ' ότε την επρόφθασε στο μέγα πλήθος μέσα
τινάχθη, επήδησ' ο υιός του θαυμαστού Τυδέως
και με τ' ακόντι εσκάρφισε το τρυφερό της χέρι·
τον πέπλον της, αμβρόσιον υφάδι των Χαρίτων,
πέρασ' η λόγχη κι εύρηκε την άκρην της παλάμης·
ρέει το αίμα της θεάς και άφθαρτον είν' εκείνο,
το έχουν μόν' οι μάκαρες θεοί και ιχώρ το λέγουν·
(...)

Μακράν τότ' έσυρε κραυγήν ο ανδρείος Διομήδης:
«Φεύγε, ω κόρη του Διός, της μάχης τους αγώνες.
Ή δεν σου αρκεί που ξεπλανάς τες άνανδρες γυναίκες;
Θαρρώ πως αν εις πόλεμον και πάλιν λάβεις μέρος,
θ' ανατριχιάς κι εάν μακράν διά πόλεμον ακούσεις».
Αυτά 'πε κι έφευγε η θεά με ζάλην και με πόνους
σκληρούς κι εγίνη μελανό το ρόδινο της σώμα·
(...)

Είπαμε ότι ένα από τα χαρακτηριστικά του βασιλιά της γεωμετρικής εποχής ήταν ότι έπρεπε να αποδείξει την ανδρεία του και τον ηρωισμό του. Πώς αυτό φαίνεται στην αριστεία του Διομήδη; Ποιες πράξεις ή λόγια του Διομήδη τον κάνουν άξιο να θεωρείται βασιλιάς; Υπογράμμισε τις φράσεις στο κείμενο που υποστηρίζουν την άποψή σου και γράψε σύντομη απάντηση.

(Τα κείμενα προέρχονται από το σχολικό βιβλίο της Ιλιάδας της Β΄ Γυμνασίου, που βρίσκεται στο διαδίκτυο εδώ: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-B108/208/1441,4841/>)